
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אכזריות הצבא היפני: מיתוס או מציאות? - 46953

תאריך עדכון אחרון 04-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי אסיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' דני אורבך

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: dannyorbach@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בסמינר הנוכחי, ניכנס לעומק לאחת מהבעיות הקשות, הכואבות אך המרתקות בהיסטוריה של מזרח אסיה: מדוע הצבא היפני, לפחות במהלך מלחמת העולם השנייה, הידרדר לברוטליות ופשעי מלחמה יוצאי דופן, לרבות רצח המוני, אונס, ביזה והצתה? רבים סבורים שמעשי הזוועה הללו הפכו אותו לאחד מהצבאות הידועים לשמצה ביותר בעולם, לצד הצבא האדום הסובייטי, הוורמאכט והס"ס של היטלר.

בדיונים שלנו, לא נסתפק בסקירה של האירועים - לשם כך ישנם קורסי מבוא על יפן המודרנית או על ההיסטוריה הצבאית של מזרח אסיה - אלא נצלול לסוגיות עומק של אתיקה צבאית, מניעים לפשעי מלחמה וברוטליות בשעת קרב.

הנחת היסוד של הסמינר, היא שבכל תרבות וכל תקופה ישנם כללים שונים, לפעמים כתובים ולפעמים לא כתובים, לפעמים ברורים ולפעמים מעורפלים, כיצד להבדיל בין מי שמותר לבין מי שאסור להרוג בשעת מלחמה. במשפט הבינלאומי של ימינו, "עקרון ההבחנה" קובע שמותר להרוג לוחמים חמושים, אבל אסור להרוג אזרחים לא חמושים, פצועים מנוטרלים, אויבים שנכנעו או שבויי מלחמה. אולם בתרבויות שונות ותקופות אחרות, היו רעיונות אחרים בנוגע למתי, איך ואת מי ראוי להרוג בזמן מלחמה, ובאלו נסיבות ראוי לנצור את הנשק ולהשיב את החרב לנדנה. כמו כן, תמיד ישנו פער עצום בין הכללים לבין יישומם בפועל. הדינמיקה של המלחמה מולידה פחד ושנאה, ואלו עלולים לסבך חיילים בדינמיקה של פשע ללא קשר לחוקי המלחמה המקובלים על צבאם ועל ממשלתם.

נקודת ההתחלה של הדיון שלנו, היא המפגש התרבותי בין יפן ובין המערב בזמן הרסטורציה של מייג'י (1868): נתחיל בלימוד המשפט הבינלאומי של ימינו, וממנו נלך אחורה, כדי לראות כיצד התפתח עקרון ההבחנה מהאבירות של ימי הביניים ועד למאה ה-19. משם, ננדוד לעולם הסיני-יפני, ונראה מה היו הרעיונות הקונפוציאניים בנוגע למוסר לחימה, וכיצד אלו נבדלו מדוקטרינת ההבחנה המערבית. נדבר לעומק על תורת הפרשנות, והאופן שבו תפיסת המלחמה בכללותה גורמת לחיילים להבין פקודות עמומות כרישיון לפשעי מלחמה, אפילו נגד כוונת מפקדיהם.

ביתרת הסמינר, נערוך סדנה מחקרית המבוססת על הספר שהמרצה כותב בימים אלו, *Punishment Behind Japanese Military Brutality*. השבטים האבוריג'יניים בטיוואן (1874), סין (1894-1895), המורדים הבוקסרים בסין (1900), הקיסרות הרוסית (1904-1905), והקומוניסטים הרוסים (1918-1922), ונסיים את הקורס עם דיון בטבח ננג'ינג (דצמבר 1937), אחד ממעשי הזוועה הידועים לשמצה ביותר שהיפנים ביצעו בבירתה של סין דאז. בסופו של דבר נענה על השאלה: האם הצבא היפני באמת הפך לברוטלי יותר ערב מלחמת העולם השנייה, ואם כן, מתי היתה נקודה המפנה? ולמה? ואולי לא היתה נקודת מפנה בכלל?

מטרות הקורס:

לחקור ולהבין שאלות סבוכות של חוק בינלאומי, מוסר לחימה ופשעי מלחמה במרחב המזרח אסיאתי בהקשר בינלאומי

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של הסמינר, סטודנטים יהיו מסוגלים לערוך מחקר מתקדם בנושאים הנזכרים לעיל.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מפגשי הסמינר

מפגש ראשון: למה אסור להרוג אזרחים במלחמה? מבוא לדיני הלחימה המודרניים

קריאה:

יובל שני, אורנה בן נפתלי, המשפט הבינלאומי בין מלחמה ושלום (תל אביב: רמות - אוניברסיטת תל אביב, 2006), פרק שלישי - משפט בינלאומי הומניטארי, זמין אונליין באתר הספרייה

או, למי שמעדיף ספר מבוא באנגלית, אפשר לקרוא את המבוא של גרי סוליס (נמצא בספריית משפטים):

Gary D. Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), chapters 1,2,7.

מפגש שני: מלחמה כענישה: מוסר הלחימה בסין וביפן העתיקה

קריאה:

Danny Orbach, *Punishment: Behind Japanese Military Brutality* (chapter 1)

יורי פינס, גדעון שלח ויצחק שיחור, עורכים, כל אשר מתחת לשמיים - תולדות הקיסרות הסינית (האוניברסיטה הפתוחה, 2011), כרך א, ע"ע 205-215, 237-244, 261-269, אפשר לקרוא באופן מקוון באתר הספרייה, כאן.

מפגש שלישי: טוהר הנשק של האבירים: השורשים העמוקים של דיני הלחימה המערביים

קריאה:

Danny Orbach, *Punishment: Behind Japanese Military Brutality*, chapter 2

מפגש רביעי: המבט הזר: הפלישה לטייוואן (1874) - מוסר הלחימה היפני במבחן

קריאה:

Danny Orbach, Punishment: Behind Japanese Military Brutality, chapter 3

מפגש חמישי מלחמה סין יפן הראשונה וטבח פורט-ארתור: זוועה באמצע מלחמה "מתורבתת"

קריאה:

Danny Orbach, Punishment: Behind Japanese Military Brutality, chapter 4,5

12 ביוני, חופשת שבועות - אין מפגש

מפגש שישי - הרצאת אורח של פרופ' ניסים אוטמזגין: כיצד זוכרים במזרח אסיה את פשעי הצבא היפני?

קריאה: אין

מפגש שביעי- הרצאת אורח של ד"ר יהלי שרבצקי: תקנות האג ועיקרון ההבחנה: הבסיס לדיני הלחימה המודרניים?

קריאה: אין

מפגש שמיני: מירוך לצמרת, מירוך לתחתית: יפן במרד הבוקסרים

קריאה:

Danny Orbach, Punishment: Behind Japanese Military Brutality, chapters 6,7,8

מפגש תשיעי חיילים ובנדיטים: הצד האפל של מלחמת רוסיה-יפן

קריאה:

Danny Orbach, Punishment: Behind Japanese Military Brutality, chapter 9,10

מפגש עשירי : גיהנום קפוא: יפן שוקעת בבוץ הסיבירי

קריאה:

Danny Orbach, Punishment: Behind Japanese Military Brutality, chapters 11,12 (if you can, please read also chapter 13)

מפגש אחד עשרה: טבח ננג'ינג: אז למה הצבא היפני הפך לברוטלי?

קריאה:

רותם קובנר, "בניסיון להבין את טבח ננג'ינג: השאלות הגדולות", זמנים, 105 (2009), ע"ע 76-91

רשימת המפגשים והנושאים שתעדכן לקראת הסמסטר

חומר חובה לקריאה:
ראה סילבוס לעיל

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 50 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
20 %
נוכחות / השתתפות בסיור 30 %

מידע נוסף / הערות: